

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

**навчальна програма та методичні рекомендації щодо виконання
індивідуальних наукових робіт / для студентів спеціальностей
075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент ЗЕД»**

Харків, 2015

УДК 338.339

Рецензенти:

Давидов О. І. – зав. кафедри економіки та менеджменту, к.е.н., доцент Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Лаптев В. Г. – доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
(протокол № 1 від 15 січня 2015 р.)*

Методика викладання у вищій школі : навчальна програма та методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних наукових робіт / для студентів спеціальностей 075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент ЗЕД» / укл. В.А. Євтушенко, Г.В. Євтушенко, Іваненко Л.О. – Х. : ХНУ, 2015. – 20 с.

Навчально-методичне видання спрямоване на організацію успішного навчання в інтерактивній практичній формі майбутніх магістрів з маркетингу (спеціальність 075 «Маркетинг») та менеджменту (спеціальність 073 «Менеджмент ЗЕД») за магістерським курсом «Методика викладання у вищій школі». Методична розробка містить навчальну програму та методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних наукових робіт з курсу «Методика викладання у вищій школі». Мета індивідуальної наукової роботи – теоретична підготовка студентів з методики викладання маркетингових та/або управлінських дисциплін і набуття практичних вмінь і навичок щодо підготовки та проведення всіх форм аудиторної й позааудиторної роботи викладача вищого навчального закладу.

Для студентів вищих навчальних закладів спеціальностей 075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент ЗЕД», аспірантів, викладачів, які цікавляться питаннями вдосконалення методик викладання у вищій школі.

© ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015

© Євтушенко В.А.

© Євтушенко Г.В.

© Іваненко Л.О.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання знань щодо видів, форм, технологій та методик організації навчання на сучасному етапі розвитку освіти.

Завдання вивчення особливостей сучасних педагогічних технологій в освіті та психолого-педагогічних аспектів організації навчальної діяльності студентів, набуття професійної компетентності викладача вищої школи.

Предмет: сутність, своєрідність, сучасні інтерактивні методи та форми організації навчально-виховного процесу у вищій школі.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

1. Вища освіта в умовах глобалізації світової економіки.
2. Сутність і методологічні засади навчання, його принципи, типи, характеристика.
3. Види та організаційні форми навчання у вищій школі.
4. Характеристика і вимоги до вибору методів навчання.
5. Організація самостійної роботи студентів вищої школи.
6. Суть педагогічної майстерності та психолого-педагогічних умінь викладача.
7. Особливість роботи з новітніми технічними засобами навчання.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Необхідною навчальною базою перед початком вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі» є дисципліни гуманітарного, фундаментального та професійно-орієнтованого циклів. З циклів фундаментального та професійно-орієнтованого спрямування студент повинен опанувати наступні знання:

- **Організація навчального процесу** – організаційні і дидактичні заходи, що спрямовані на реалізацію змісту освіти на певному освітньо-кваліфікаційному рівні відповідно до державних стандартів освіти та з урахуванням принципів формування Європейського простору вищої освіти;
- **Психологія** – форми та методи використання психологічних знань; визначення індивідуальних якостей, закономірностей і шляхів їх формування в сучасних умовах; визначення впливу провідної діяльності на психіку людини, міжособистісні і міжгрупові взаємини; визначення психологічних засобів впливу колективу на особистість та способів захисту від таких впливів; встановлення закономірностей динаміки працездатності;
- **Соціологія** – формування знань про суспільство; розуміння логіки процесів соціального розвитку; знання соціально типових процесів, які знаходять своє вираження у відношенні людини до праці, його соціальної активності, взаєминах людей і соціальних груп у виробничих колективах;
- **Менеджмент** – прийняття управлінських рішень, планування в організації, комунікації в управлінні організацією, ефективність управління;
- **Філософія** – основи етики та логіки; форми та закони мислення; природа свідомості, а також співвідношення свідомості та фізичної реальності; природа походження та використання мови, а також залежність пізнавального процесу та мови.

Курс «Методика викладання у вищій школі» є необхідним для набуття вмінь та навичок, якими повинен володіти магістр маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності у своїй професійній діяльності.

3. Професійні компетенції

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- форми організації навчального процесу: лекційні, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, надання консультацій, виконання самостійних завдань, усі види практик та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів;
- основні методи, прийоми і засоби викладання у навчально-виховному процесі;
- закономірності процесу навчання у вищому навчальному закладі;
- принципи навчання: науковість, систематичність; зв'язок теорії з практикою, з життям; активність і самостійність студентів у навчальному процесі; наочність і достатність навчання; доступність і ґрунтовність знань тощо;
- способи досягнення цілей навчання;
- співвідношення методів навчання у вищій школі з методами науки;
- психолого-педагогічні аспекти успішності самостійної роботи студентів;
- порівняльну характеристику традиційного і модульного навчання;

вміти:

- складати структурно-логічної схеми навчання;
- формувати кредитні модулі;
- розробляти графік та план навчального процесу;
- здійснювати макроекономічне та державне програмно-цільове планування;
- складати індивідуальний навчальний план студента;
- надавати кваліфіковані консультації щодо формування індивідуального плану;
- планувати викладання дисципліни: розробити навчальну програму курсу, скласти модель засвоєння бази знань (до курсу загалом і до окремої теми);
- підготувати й провести лекції, тренінги, навчальні ігри, практичні або семінарські заняття;
- використовувати методи активізації навчального процесу;
- створювати умови для ефективної самостійної навчальної діяльності студентів;
- контролювати й оцінювати знання, вміння і готовність до професійної діяльності студентів;
- застосовувати сучасні інноваційні підходи українських і зарубіжних науковців до навчально-пізнавального процесу у вищій школі;
- використовувати певні інтонації голосу в активізації сприйняття інформації.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі

Тема 1. Вища освіта в умовах глобалізації світової економіки

Необхідність сучасної освіти. Вплив глобалізації на розвиток вищої школи. Активне застосування іноземних мов. Формування системи вищої освіти європейських країн. Характеристика закладів освіти. Характеристика освітньої системи України. Роль держави у процесі підвищення якості вищої освіти. Основні документи Болонського процесу. Характерні особливості та загальні умови користування ECTS.

Тема 2. Сутність і методологічні засади навчання, його принципи, типи, характеристика

Навчання, його мотиви, типи і їх характеристика. Методологічні підходи до дидактики вищої школи. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи. Закономірності, принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі. Визначення загальноосвітніх і специфічних особливостей методики навчання у вищій школі. Принципи, інноваційні технології й методи навчання. Професійно-педагогічна діяльність викладача. Характеристика

і основні компоненти кваліфікаційної карти. Особливості різноманітних технологій навчання.

Тема 3. Види та організаційні форми навчання у вищій школі

Визначення сутності, змісту та ефективності видів навчання. Характеристика типів навчання: проблемного, модульного та ігрового. Офіційні форми взаємозв'язків викладача й студента в процесі навчання. Класифікація форм навчання в системі вищої школи. Підготовки й проведення лекційного заняття. Вимоги до підготовки та проведення семінарсько-практичних занять, лабораторних робіт, індивідуальних завдань консультації. Специфіка очної та заочної форм навчання.

Тема 4. Характеристика і вимоги до вибору методів навчання

Основні наукові підходи щодо вивчення та характеристики методів навчання у вищій школі. Співвідношення методів навчання у вищій школі з методами науки. Теоретичне обґрунтування методів і засобів навчання. Рівні навчання у вищій школі. Характеристика і вимоги до вибору методів навчання. Вибір методів та засобів навчання для ефективного здійснення навчального процесу. Загальна класифікація основних методів навчання.

Модуль 2. Формування сучасних технологій та методик проведення занять з навчальних дисциплін

Тема 5. Організація самостійної роботи студентів вищої школі

Постановка мети і планування самостійної роботи. Види підготовки студентів: методологічна, ерудиційна, професійна, науково-дослідна, інформаційна самоосвітня. Методики оволодіння навичками самостійної роботи. Самостійна активність студентів у процесі вирішення поставлених завдань. Критерії самостійної підготовки студентів до практичних і семінарських занять. Методи самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.

Тема 6. Сутність педагогічної майстерності та психолого-педагогічних умінь викладача

Якості викладача, необхідні для формування педагогічної культури. Зміст психолого-педагогічних знань, що необхідні для формування педагогічної культури. Психолого-педагогічні знання, вміння та навички, що необхідні у формуванні педагогічної культури. Педагогічний досвід як один з компонентів педагогічної культури. Сутність педагогічної майстерності та психолого-педагогічних умінь викладача. Комунікативні вміння та навички, емпатичних здібностей викладача у вищій школі.

Тема 7. Особливість роботи з новітніми технічними засобами навчання

Необхідність застосування новітніх технічних та мультимедійних засобів навчання. Особливості використання технічних засобів навчання. Класифікація засобів навчання: візуальні, аудіальні, аудіовізуальні; знаково-графічні, демонстраційні, лабораторні, мультимедійні. Характеристика новітніх технічних засобів навчання. Вибір найбільш оптимальних засобів навчання для організації навчального процесу. Система впровадження технічних засобів навчання та комп'ютерних технологій у навчальний процес.

5. Методичне забезпечення

НМКД – робоча програма, тексти лекцій, плани практичних занять, пакет розрахунково-аналітичних завдань, кейси, тести, ситуації. В наявності електронний варіант.

6. Рекомендовані інформаційні джерела

Список рекомендованої літератури:

Основна

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін: навчальний посібник / О. В. Аксьонова. – К. : КНЕУ, 2006. – 708 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи методичний посібник для студентів магістратури / С. С. Вітвицька – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Пехота О. М. Освітні технології: навчально-методичний посібник / О. М. Пехота – К. : А.С.К., 2004. – 256с.

Додаткова

4. Балягіна І. А. Методика викладання економіки: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Балягіна І. А., Богорад М. А., Ковальчук Г. О. – К. : КНЕУ, 2005. – 341 с.
5. Бондаренко Е. А. Технические средств обучения в современной школе : пособие для учителя и директора школы / Е. А. Бондарено, А. А. Журим, И. А. Милютин; под ред. А. А. Журина. – М. : ЮНВЕС, 2004. – 104 с.
6. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) / В. П. Беспалько. – М. ; Воронеж : МПСИ; МОДЕК 2002, 348 с.
7. Галіцина Л. Ігри для дорослих. Інтерактивні методи навчання / Л. Галіцина. – К. : Ред.загальнопед.газ., 2005. – 128 с.
8. Драйден Г. Революция в обучении / Драйден Г., Джаннет В.; пер. с англ. — М. : ООО “ПАРВИНЕ”, 2003. – 672 с.
9. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / Журавський В. С., Згуровський М. З. – К. : ІВЦ «Вид-во “Політехніка”», 2003. – 200 с.
10. Зимняя Н. А. Педагогическая психология / Н. А. Зимняя. – М. : Логос. 2003. – 384 с.
11. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті: навчальний посібник / Г. О. Ковальчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 298 с.
12. Коджаспирова. Г. М. Технические средства обучения и методика их использования : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Г. М. Коджаспирова, К. В. Петров. — М.: Академия. 2002,-256 с.
13. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти / І. П. Підласий. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2004. – 616с.
14. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навчальний посібник / П. М. Щербань. – К. : Вища школа, 2004. – 207с.
15. Ясулайтіс В. А. Дистанційне навчання: методичні рекомендації / В. А. Ясулайтіс. – К.: МАУП, 2005. – 72 с.

Закони і законодавчі акти

16. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

17. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань професійно-технічної освіти» [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

18. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

Періодичні видання:

19. Інформаційні технології в освіті (фахове наукове видання) [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: <http://ite.ksu.ks.ua>

20. Електронне фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: <http://journal.iitta.gov.ua>

21. Журнал «Вопросы образования» [Электронный ресурс] // Режим доступа к журн.: <http://vo.hse.ru>

22. Золоті сторінки освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: <https://sites.google.com/site/zolotistorinki>

7. Методи контролю

8.1. Форми контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня знань студентів з певних лекційних питань навчальної програми та набуття навичок щодо розв'язання конкретних практичних ситуацій.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Студент вважається **допущеним до заліку** на підставі:

- для денної форми навчання – наявності всіх виконаних практичних завдань та двох модульних контролів.

Студент вважається допущеним до заліку на підставі наявності виконаного індивідуального наукового завдання та двох модульних контролів.

Таблиця 8.1

Форми проведення поточного та підсумкового контролю

Форма навчання	Ф о р м и к о н т р о л ю					
	Підсумковий контроль	Тести	Розрахунково-аналітичні завдання	Практична ситуація	Кейс	Індивідуальне наукове завдання
Денна	залік	+	+	+	+	+
Заочна	залік	+	+	-	-	+

8.2. Критерії оцінки знань

Залік проводиться в письмовій формі; регламент – 2 академічних години.

60 % – результати індивідуального наукового завдання та модульних контролів,

40 % – результати заліку

Залікова робота складається з:

- тестове завдання;
- три теоретичні питання;
- розрахунково-аналітичне завдання

За результатами заліку студенти отримують оцінки за національною шкалою: «зараховано» або «незараховано» та за шкалою ECTS (табл.8.2).

Таблиця 8.2

Критерії оцінювання знань студентів

Поточне тестування		Підсумковий семестровий контроль	Сума
Розділ 1	Розділ 2	до 40 балів	до 100 балів
до 30 балів	до 30 балів		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом року (семестру)	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ)
90 – 100	відмінно	зараховано
70– 89	добре	зараховано
50– 69	задовільно	зараховано
1 – 49	незадовільно	Не зараховано

8. Контрольні питання до заліку

1. Сутність і методологічні засади навчання.
2. Навчання, його мотиви, типи і їх характеристика.
3. Принципи навчання у вищій школі.
4. Характеристика і вимоги до вибору методів навчання.
5. Визначення загальноосвітніх і специфічних особливостей методики навчання у вищій школі.
6. Дидактика як наука.
7. Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні та вихованні.
8. Загальнодидактичні закономірності навчального процесу
9. Закони і закономірності в педагогіці.
10. Категорії педагогічної науки.
11. Компоненти навчального процесу.
12. Психологічні особливості, типологія студентів.
13. Сутність педагогічної майстерності та психолого-педагогічних умінь викладача.
14. Методика викладання як шлях до розвитку економічного мислення студентів
15. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі
16. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи
17. Способи досягнення цілей навчання.
18. Інформування як застарілий підхід у навчанні.
19. Співвідношення методів навчання у вищій школі з методами науки.
20. Ідеалізація, абстракція та формалізація наукових знань і процес навчання.
21. Психолого-педагогічні аспекти успішності самостійної роботи студентів.
22. Роль інтонації голосу в активізації сприйняття інформації.
23. Куратор і студентський колектив.
24. Лекція, як форма навчання.
25. Методи контролю й самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.
26. Методи навчання.
27. Мотиваційне моделювання навчальної діяльності.
28. Поняття про педагогічну майстерність.
29. Педагогічні категорії.
30. Принципи навчання.
31. Самостійна робота студентів як форма навчання.
32. Система освіти в Україні.
33. Стратегія розвитку освіти в Україні.
34. Структура й особливості педагогічного спілкування.
35. Студентське самоврядування.
36. Суб'єкти та об'єкти у процесі виховання.
37. Сутність ступеневої освіти.
38. Форми навчання в системі вищої школи.
39. Функції методів навчання.
40. Робота з новітніми технічними засобами навчання.
41. Порівняльна характеристика традиційного і модульного навчання
42. Проблемна ситуація. Кейс.
43. Групові технології в навчальному процесі.
44. Ігрові технології навчання.

45. Гіпно- та сугестопедичні технології навчання.
46. Орфоепія в живій бесіді.
47. Емоційність мови у викладацькій майстерності.
48. Особливості психології ораторської праці.
49. Гуманізація навчання як основа педагогічного спілкування.
50. Монолог і діалог в педагогічному спілкуванні.
51. Стиль спілкування у вузівській аудиторії.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВЕ ЗАВДАННЯ

Особливою формою самостійної науково-методичної роботи студентів під час вивчення дисципліни «Методика викладання у вищій школі» є виконання творчих робіт, що дозволяє поглибити ступінь засвоєння студентами теоретичного матеріалу.

Мета індивідуальної наукової роботи – теоретична підготовка студентів з методики викладання маркетингових та/або управлінських дисциплін та набуття практичних вмінь і навичок щодо підготовки та проведення всіх форм аудиторної й позааудиторної роботи викладача вищого навчального закладу.

В результаті підготовки та захисту індивідуальної наукової роботи студенти повинні:

знати:

- сутність програми розвитку вищої освіти України;
- основні принципи та етапи формування зони європейської вищої освіти за Болонською декларацією;
- загальні засади організації навчально-виховного процесу у ВНЗ;
- функціональні обов'язки викладача ВНЗ;
- зміст ОПП бакалавра та магістра з маркетингу\менеджменту ЗЕД;
- форми аудиторного навчання студентів ВНЗ: лекції, практичні, семінарські, практикуми тощо;
- організацію та зміст самостійної роботи студентів;
- сукупність методів та засобів навчання студентів: проведення лекцій, тестові завдання, розрахунково-аналітичні завдання, кейси, ситуаційні справи, ділові ігри тощо;
- сучасні форми оцінювання знань студентів.

вміти:

- використовувати нормативно-правову документацію, яка регулює і регламентує освітній процес у ВНЗ;
- планувати аудиторний та позааудиторний час викладача;
- здійснювати пошук та збір матеріалів для підготовки маркетингових навчальних курсів;
- аналізувати та використовувати в навчальному процесі учбові літературні джерела та ресурси Internet;
- розробляти лекції, тестові та розрахунково-аналітичні завдання, кейси, ситуаційні завдання;
- оформляти опорні конспекти лекцій, семінарських, практичних занять;
- використовувати електронні засоби у процесі викладання;
- готувати та проводити лекційні заняття;
- готувати та проводити семінарські та практичні заняття;
- проводити та генерувати дискусії у студентській аудиторії;

- оформляти роздаткові та мультимедійні матеріали;
- розробляти методичне забезпечення навчального процесу;
- організовувати самостійну роботу студентів;
- розробляти критерії оцінки знань з професійно-орієнтованих дисциплін;
- формувати змістові модулі та залікові кредити з професійно-орієнтованих дисциплін;
- формувати інформаційний пакет ECTS.

Індивідуальні завдання студентам щодо змісту й організації педагогічної роботи за певними функціональними напрямками визначають завідувач випускової кафедри, викладач дисципліни, керівники магістерських робіт.

Протягом підготовки індивідуальної наукової роботи студенти повинні вивчити чинну практику:

- організації навчального процесу на економічному факультеті Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна;
- систему вищої освіти в Україні;
- зміст адаптації вищої освіти України до вимог Болонського процесу.

Студенти зобов'язані виконати наступні види робіт:

- прослухати цикл лекцій з навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі»;
- прослухати цикл лекцій з організації аудиторної та самостійної роботи студентів у ВНЗ;
- ознайомитися з системою планування й організації роботи та звітності професорсько-викладацького складу кафедри ММЗЕД;
- виконати індивідуальне завдання в рамках комплексної науково-дослідної роботи кафедри ММЗЕД;
- підготувати перелік літератури та джерел Internet для самостійної роботи студентів з окремої професійно-орієнтованої дисципліни, що узгоджується з темою дипломної роботи магістра;
- розробити за узгодженою з науковим керівником темою окремий вид аудиторної роботи викладача: лекцію, практичне або семінарське завдання;
- провести відкрите лекційне або практичне заняття (регламент – 2 академічні години) у групі студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – «бакалавр» на економічному факультеті Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна;
- розробити комплексне тестове або ситуаційне завдання з контролю знань студентів-маркетологів за вимогами Болонського процесу;
- взяти участь у підсумковій конференції з педагогічної практики з представленням звіту.

Індивідуальна наукова робота містить:

- перелік першоджерел для СРС з окремої дисципліни;
- матеріали власної СРС за комплексною НДР кафедри ММЗЕД;
- виконане практичне завдання: опорний конспект лекцій, практичного або семінарського заняття;
- підготовлений комплексний тест для контролю знань студентів (або кейс з певної навчальної дисципліни).

Вимоги до оформлення:

- титульний лист,
- зміст,
- розділи,
- висновки,
- список використаних джерел,
- загальний обсяг: не менше 20 друкованих сторінок (1800 зн./стор.)

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Педагогічна майстерність включає:

- А. Морально-духовні якості;
- Б. Уміння розробляти бізнес-моделі;
- В. Уміння вийти з суперечки переможцем.

2. Педагогічна майстерність – це:

- А. Досконале, творче виконання педагогами своїх професійних функцій на рівні мистецтва;
- Б. Розуміння як поводитись з учнями;
- В. Досконале знання предмету.

3. Педагогічна майстерність включає морально-духовні якості та професійні знання.

Чи вірно це визначення?

- А. Так, без сумніву;
- Б. Ні, ні в якому разі;
- В. Ні, вона є неповною;

4. Уміння в галузі психотехніки передбачають свідомий й доцільний гіпноз учнів. Чи

вирне тлумачення?

- А. Так, без сумніву;
- Б. Ні, ні в якому разі;
- В. Правильної відповіді немає.

5. Морально-духовні якості, професійні знання, соціально-педагогічні якості, психолого-педагогічні уміння та педагогічна техніка це структура:

- А. Педагогічної майстерності;
- Б. Педагогічної культури;
- В. Педагогічна якість.

6. Форма висловлення без орієнтації на співрозмовника це:

- А. Діалог;
- Б. Монолог;
- В. Полілог.

7. Яка може бути сума втрат інформації при монологічному повідомленні?

- А. До 30%;
- Б. Від 50 до 80%;
- В. До 99%.

8. Рівне спілкування як мінімум 2 людей це:

- А. Діалог;
- Б. Монолог;

В. Полілог.

9. Відчуття міри в процесі спілкування з людьми з урахуванням їхнього фізичного, і передусім психічного стану це:

- А. Педагогічне мистецтво;
- Б. Педагогічний такт;
- В. Педагогічний обов'язок.

10. Яка з компонентів морально-духовних якостей більш значима для студентів:

- А. Гуманістична спрямованість;
- Б. Совісність, чесність, об'єктивність, справедливість;
- В. Інтелігентність.

11. Процес навчання – це:

А. Сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій учителя і учнів, спрямованих на забезпечення свідомого і міцного засвоєння системи наукових знань, умінь і навичок, формування вміння використовувати їх у житті, на розвиток самостійності мислення, спостережливості та інших пізнавальних здібностей учнів, оволодіння елементами культури розумової праці і формування основ світогляду;

Б. Розвиток якогось явища, що відображає закономірну, послідовну, неперервну зміну моментів розвитку, що слідує один за одним;

В. Головне і найскладніше явище, що вивчає дидактика.

12. Основні функції процесу навчання:

- А. Освітня, виховна;
- Б. Розвивальна;
- В. Пізнавальна.

13. Форми організації навчання:

- А. Семінар;
- Б. Практичне заняття;
- В. Факультатив;
- Г. Домашня самостійна робота;
- Д. Консультація;
- Е. Реферат;
- Ж. Всі відповіді вірні.

14. Типи навчання:

- А. Проблемне;
- Б. Пізнавальне;
- В. Контрольне;
- Г. Модульне.

15. Класифікації форм організації навчання по В. Оконь:

- А. Робота під час занять;
- Б. Кількості учнів;
- В. Домашня робота;
- Г. Тривалістю дидактичного заходу
- Д. Робота після занять.

16. Основні критерії оцінювання якості семінарського заняття:

- А. Цілеспрямованість;

- Б. Планування;
- В. Ступінь готовності студентів;
- Г. Наявність студентів.

17. Класифікації форм організації навчання по І. П. Підласому:

- А. За кількістю учнів;
- Б. Місцем навчання;
- В. Робота під час занять;
- Г. Домашня робота.

18. Практичне заняття – це:

- А. Форма навчального заняття, на якому педагог організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни;
- Б. Форма навчання, у процесі якої студент отримує відповіді на конкретні запитання або пояснення складних для самостійного осмислення проблем;
- В. Дослівні, точні записи конкретного тексту з посиланням на джерело інформації та його автора.

19. Лекція – це:

- А. Дослівні, точні записи конкретного тексту з посиланням на джерело інформації та його автора;
- Б. Форма навчання, у процесі якої студент отримує відповіді на конкретні запитання або пояснення складних для самостійного осмислення проблем;
- В. Посвячення слухачів у процес сумісної наукової роботи, залучення їх до наукової творчості, а не тільки передавання наукової істини.

20. Форми навчання у вищій школі:

- А. Заочна;
- Б. Очна;
- В. Дистанційна;
- Г. Лекційна;
- Д. Виробнича практика.

21. Знання – це:

- А. Категорія, що відображає істотні моменти зв'язку між пізнавальною діяльністю і практичними діями людини;
- Б. Використання суб'єктом наявних знань і навичок для вибору і здійснення способу дій відповідно до поставленої мети;
- В. Психічне новоутворення, завдяки якому індивід спроможний виконувати певну дію раціонально, з належною точністю і швидкістю, без зайвих витрат фізичної та нервово-психічної енергії;
- Г. Всі відповіді правильні.

22. Педагогічний досвід – це:

- А. Це система знань, умінь і навичок педагога, сформована на основі професійної та навчальної діяльності;
- Б. Використання суб'єктом наявних знань і навичок для вибору і здійснення способу дій відповідно до поставленої мети;
- В. Сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях;
- Г. Немає правильної відповіді.

23. Елементи педагогічного досвіду:

- А. Загальнокультурний;
- Б. Індивідуальний досвід;
- В. Професійний досвід;
- Г. Всі відповіді правильні.

24. Психолого-педагогічних знань, що необхідні для формування педагогічної культури за І. Я. Зязюном:

- А. Методологічні;
- Б. Теоретичні;
- В. Методичні;
- Г. Технологічні.

25. Педагогічні уміння – це:

- А. Сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях;
- Б. Система знань, умінь і навичок педагога, сформована на основі професійної та навчальної діяльності;
- В. Використання суб'єктом наявних знань і навичок для вибору і здійснення способу дій відповідно до поставленої мети;
- Г. Всі відповіді правильні.

26. Що таке самостійна робота студента?

- А. Уміння мислити, творчо підходити до процесу навчання, розвиватися розумово і морально;
- Б. Навчальна діяльність студента, яка планується, виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі;
- В. Підготовка студента по предмету на занятті;
- Г. Робота студента у вільний час з метою отримання нових знань для самореалізації та збільшення практичних навичок.

27. Внутрішні чинники, що сприяють активізації самостійної роботи:

- А. Проблемність;
- Б. Корисність виконуваної роботи;
- В. Індивідуалізація;
- Г. Інтенсивна педагогіка.

28. Зовнішні чинники, що регулюють самостійну роботу студента:

- А. Контроль знань;
- Б. Взаємовивчання;
- В. Самонавчання;
- Г. Особистість викладача.

29. Який принцип має найбільшу кількість психофізичних особливостей?

- А. Мотивації;
- Б. Самонавчання;
- В. Індивідуалізації;
- Г. Проблемності.

30. Скільки піків підвищеної працездатності має більшість людей протягом доби?:

- А. 1;
- Б. 2;
- В. 3;
- Г. 4.

31. В який час спостерігається підвищена працездатність органів кровообігу?

- А. 8 і 16;
- Б. 9 і 20;
- В. 9 і 17;
- Г. 8 і 19.

32. Який чинник перш за все необхідно враховувати викладачу при формуванні учбового матеріалу?

- А. Творчий характер;
- Б. Інтерес до змагань;
- В. Дослідництво;
- Г. Професійний інтерес.

33. Наукові дослідження дають право стверджувати, що майже всі життєві процеси у людському організмі:

- А. Ритмічні;
- Б. Паралельні;
- В. Розладнані;
- Г. Раптові.

34. Найважливіший чинник з яким пов'язані фізіологічні функції окремих систем організму:

- А. Температура;
- Б. Світло;
- В. Вміст кисню в повітрі;
- Г. Атмосферний тиск.

35. Суть якого принципу полягає в тому, щоб організація учбово-пізнавальної діяльності учнів за своїм характером максимально наближалася до реальної діяльності?

- А. Принцип мотивації;
- Б. Принцип взаємонавчання;
- В. Принцип забезпечення максимально можливої адекватності учбово-пізнавальної діяльності характеру практичних завдань;
- Г. Принцип ідеалізації.

36. Усвідомлення викладачем та сприйняття студентами мети та завдань навчальної теми, розділу або предмета в цілому – це:

- А. Мета процесу навчання;
- Б. Завдання процесу навчання;
- В. Предмет процесу навчання.

37. Усвідомлення педагогами і передачу студентам мети викладання кожної дисципліни, її конкретних розділів і тем завдання:

- А. Цільового компоненту;
- Б. Змістового компоненту;
- В. Контрольно-регулюючого компоненту.

38. При підготовці до заняття викладачу необхідно ретельно обміркувати, яким повинен бути зміст навчального матеріалу, конкретизувати обсяг теоретичних положень,

визначити уміння та навички, які необхідно сформувати у процесі вивчення нового матеріалу:

- А. Змістового компоненту;
- Б. Операційно-дійового;
- В. Контрольно-регулюючого.

39. Система засобів, способів, своєрідна практика викладання – це:

- А. Методика;
- Б. Методологія;
- В. Методика викладання;
- Г. Методика викладання економічних дисциплін.

40. Оптимальне поєднання загально дидактичних методів, прийомів і засобів навчання – це:

- А. Методика;
- Б. Методологія;
- В. Методика викладання;
- Г. Методика викладання економічних дисциплін.

41. Концепція економічного способу мислення включає такі блоки:

- А. Кожен допомагає ближньому, усі розуміють значення суспільного та раціонального співробітництва, стабільний процес;
- Б. Кожен діє для своєї вигоди, усі розуміють значення суспільного та раціонального співробітництва, процес безперервного пристосування;
- В. Кожен діє для своєї вигоди, цінується суспільне співробітництво, ірраціональні зв'язки, процес адаптації;
- Г. Кожен допомагає ближньому, цінується суспільне співробітництво, характерні ірраціональні зв'язки в стабільних умовах.

42. Основні «заповіді» викладача:

- А. Знай свій предмет;
- Б. Пробуди інтерес;
- В. Постійно контролюй процес;
- Г. Створи умови для творчості.

43. Кількість модулів курсу «Методика викладання у вищій школі»:

- А. 2 ;
- Б. 3;
- В. 4;
- Г. 5.

44. Другий модуль курсу «Методика викладання у вищій школі» істить:

- А. Освіту, навчання, мислення;
- Б. Ігрові заняття, контроль, оцінку;
- В. Методику, технологію, передовий досвід;
- Г. Самоосвіту, психологічну, педагогічну неповторність викладача.

45. Фактори, які визначають соціально-психологічний портрет студента:

- А. Ті, з якими прийшов у вуз, які з'явилися у процесі навчання;
- Б. Ті, з якими прийшов до школи, з якими пройшов у вуз;
- В. Рівень підготовки, тип взаємовідносин студента та викладача;
- Г. Система цінностей, організація навчального процесу.

46. Які пізнавальні операції використовуються при «розділенні» окремих предметів, явищ, подій?

- А. Синтез;
- Б. Аналіз;
- В. Індукція.

47. Методи навчання – це:

А. Упорядковані засоби взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності педагога й студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань;

Б. Складова методу, конкретні дії педагога й студентів, спрямовані на реалізацію вимог тих чи тих методів;

В. Різноманітне навчальне обладнання, що використовується у системі пізнавальної діяльності (книги, письмове приладдя, лабораторне обладнання, технічні засоби та ін.).

48. Методи наукового пізнання поділяють на:

- А. Теоретичні та емпіричні;
- Б. Практичні та емпіричні;
- В. Узагальнені та адвалерні.

49. Наукові проблеми – це:

А. Усвідомлені питання, для відповіді на які недостатньо наявних знань. Їх можна визначити і як «знання про незнання»;

Б. Таке припустиме знання, істинність або хибність якого ще не доведена, але яке висувається не довільно, а з врахуванням ряду вимог, до яких відносяться наступні;

В. Це найнадійніші аргументи як для доказу, так і для спростування будь-яких теоретичних тверджень.

50. Загально-філософських методів в історії пізнання два, а саме:

- А. Діалектичний і метафізичний;
- Б. Аксиоматичний і гіпотетичний;
- В. Дедуктивний і індуктивний.

Навчально-методичне видання

**Євтушенко Вікторія Анатоліївна
Євтушенко Ганна Валентинівна
Іваненко Людмила Олександрівна**

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Навчальна програма та методичні рекомендації щодо виконання
індивідуальних наукових робіт / для студентів спеціальностей
075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент ЗЕД»

Відповідальний за випуск: Євтушенко В. А.

Формат 60 x 84/16 Папір офсет. Друк офсет.

Ум.-друк. арк. 0,55 Обл.-вид. арк. 0,87 Тираж 100 прим.

ХНУ імені В.Н. Каразіна, Україна, 61022, Харків, пл. Свободи,4.

РІЗО ХНУ імені В.Н. Каразіна